

Haapajärven kaupunki, ympäristöpalvelut

Valmiussuunnitelma

Ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu ja
rakennusvalvonta

Vastuuhenkilö: Ympäristöjohtaja Sanna Rätty
4.9.2025

SISÄLTÖ

JOHDANTO.....	3
TOIMINTA-ALUE JA SUUNNITELMAN SOVELTAMINEN.....	4
Yhteistoiminta-alue	4
Haapajärven ympäristöpalveluiden kriittisimmät tehtävät poikkeusoloissa.....	4
Ympäristöpalveluiden varaukset	5
Valmiussuunnitelmaan perehdyttäminen	5
VIESTINTÄ	5
Kansalaisten yhteydenotot	6
Sisäinen viestintä	6
Ulkoinen viestintä	6
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO	7
Normaaliolot.....	7
Keskeiset yhteistyökumppanit.....	7
Häiriötilanteet.....	9
Elintarvikevälitteiset terveysvaaratilanteet	10
Kemikaalivaaratilanne	11
Talousveden häiriötilanteet.....	11
Uimaveden häiriötilanteet.....	12
Ilmanlaadusta johtuvat häiriötilanteet	12
Maaperän pilaantuminen	12
Säteilyvaaratilanne	12
Tarttuvat eläintaudit.....	13
Muut eläinlääkintähuollon häiriötilanteet.....	13
Tietoliikennehäiriö, kyberhyökkäys	13
Sähkön saatavuuden häiriöt	13
Kylmä ja kuuma ympäristö	14
Poikkeusolot	14
Ympäristöterveysvalvonta	14
Eläinlääkintähuolto	15
Varautuminen näytteenottoon	15
YMPÄRISTÖNSUOJELU.....	15
Normaaliolot.....	15
Keskeiset yhteistyökumppanit.....	16

Häiriötilanteet.....	16
Poikkeusolot	16
Varautuminen ympäristönäytteenottoon	17
RAKENNUSVALVONTA	18
Normaaliolot.....	18
Häiriötilanteet.....	18
Poikkeusolot	18

JOHDANTO

Ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelman laatiminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011), pelastuslakiin (379/2011), terveydensuojelulakiin (763/1994), elintarvikelakiin (297/2021) ja eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023).

Viranomaisten on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmiussuunnittelu perustuu kolmeen eritasoiseen valmiustilaan: Perusvalmius, Tehostettu valmius ja Täysvalmius. Täysvalmius edellyttää, että valtioneuvosto säätää asetuksellaan valmiuslain II osan säännösten soveltamisen aloittamisesta.

Valmiuslain 12 §:n (Varautumisvelvollisuus) mukaan kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Valmiuslain 3 §:n mukaan poikkeusoloja ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Pelastuslain 46 §:n mukaan:

kohta 6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;

kohta 7) ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätalousviranomaiset ja vesitalousviranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta, ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta

Terveydensuojelulain 8 §:n (Häiriötilanteisiin varautuminen) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa laadittava suunnitelma elinympäristöön vaikuttaviin häiriötilanteisiin varautumiseksi. Toiminta on suunniteltava ennakolta ja sitä on harjoitettava siten, että häiriötilanteessa pystytään ehkäisemään, selvittämään ja poistamaan häiriön aiheuttamat terveyshaitat, häiriöön vaikutukset saadaan rajoitettua mahdollisimman vähäisiksi ja häiriöstä toipuminen saadaan käyntiin mahdollisimman nopeasti.

Elintarvikelain mukaan kunnan valvontaviranomaisen on varauduttava elintarvikkeisiin liittyviin terveysvaaratilanteisiin ennakolta ja laadittava valvonta-asetuksen mukainen elintarvikkeita koskeva valmiussuunnitelma (Etl 27 § kohta 8; (EU) N:o 2017/625 115 art.).

Ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelma on kunnan yleiseen valmiussuunnitelmaan liitettävä toimialakohtainen valmiussuunnitelma. Ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelma pohjautuu ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaan, johon on kasattu yhteystietolistauksia sekä tarkempia toimintaohjeita ja toimintakortteja erityyppisiä häiriötilanteita varten. Valmiussuunnitelma hyväksytään Haapajärven kaupungin ympäristölautakunnassa ja lähetetään tiedoksi Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluiden jäsenkuntien johtajille sekä Haapajärven kaupungin johtoryhmälle. Haapajärven kaupungin valmiussuunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus.

TOIMINTA-ALUE JA SUUNNITELMAN SOVELTAMINEN

Yhteistoiminta-alue

Ympäristöpalveluiden tehtäviin kuuluvat ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, ympäristöterveysvalvonta (terveydensuojelu, elintarvikevalvonta, tupakkavalvonta) ja eläinlääkintähuolto.

Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluiden toiminta-alue kattaa Haapajärven ja Pyhäjärven kaupungit sekä Kärsämäen ja Reisjärven kunnat. Neljä kuntaa kattavan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen väkiluku on yhteensä n. 16 123 asukasta (2024). Pyhäjärvi ei ole mukana ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan osalta yhteistoiminnassa, mutta Haapajärvi ostaa Pyhäjärven kaupungilta ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan viranhaltijatyötä.

Ympäristöpalveluiden monijäsenenä toimielimenä toimii Haapajärven kaupungin ympäristölautakunta. Lautakunnassa on kaksi jäsentä jokaisesta sopijakunnasta. Pyhäjärven jäsenet osallistuvat vain ympäristöterveydenhuoltoon koskevaan päätöksentekoon. Ympäristöjohtaja toimii esittelijänä ympäristölautakunnassa.

Ympäristöpalveluita johtaa ympäristöjohtaja. Hänen varahenkilönään toimii Haapajärven kaupunginhallituksen nimeämä viranhaltija. Ympäristöjohtajalla on päävastuu valmiussuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Ympäristöjohtaja kuuluu Haapajärven kaupungin johtoryhmään.

Ympäristöpalveluiden hälytyskaaviossa on kuvattu henkilöiden hälytysjärjestys erilaisissa häiriötilanteissa. Hälytyskaavio on valmiussuunnitelman liitteenä ja se jaetaan kuntien johdolle ja pelastusviranomaiselle.

Haapajärven ympäristöpalveluiden kriittisimmät tehtävät poikkeusoloissa

Poikkeusoloissa ympäristöpalveluiden tärkeimpänä päämääränä on ihmisen terveyttä uhkaavien ympäristöriskien tunnistaminen, arviointi, ehkäisy ja seuranta. Ympäristönsuojelun, ympäristöterveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon toimintaa tulee ylläpitää myös poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa niiden toiminta lisääntyy ja korostuu.

Ympäristöpalveluiden varaukset

Kaupunki voi varata (VAP) henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloja varten. Tällöin työntekijän sodanajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa. Puolustusvoimien aluetoimistot ratkaisevat asevelvollisia koskevat varaushakemukset. Varaushakemukset esitetään puolustusvoimille vähintään 5 vuoden välein. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden osalta tarvitaan VAP-varauksia. Ympäristöpalveluiden varaushakemukset tekee ympäristöjohtaja.

Rakennusvarauksia tai ajoneuvovarauksia ei esitetä tehtäväksi ympäristöpalveluissa.

Valmiussuunnitelmaan perehdyttäminen

Ympäristöpalveluiden toimintaan liittyvästä valmiuskoulutuksesta ja valmiusasioihin perehdyttämisestä vastaa ympäristöjohtaja. Koko henkilökuntaa informoidaan yksikön palaverissa valmiussuunnittelusta, riskienhallinnasta ja työturvallisuudesta. Henkilökunta osallistuu työn ja toimintaympäristöjen riskien kartoitukseen ja arviointiin. Valmiussuunnitelmaa käsitellään vähintään vuosittain yksikön palaverissa sekä aina suurimpien päivitysten yhteydessä.

Haapajärven kaupungin ympäristöpalvelut osallistuu vuosittain useisiin valtakunnallisiin ja alueellisiin valmiusharjoituksiin sekä varautumiskoulutuksiin. Harjoituksia ja koulutuksia järjestäviä tahoja ovat esimerkiksi aluehallintovirastot, sosiaali- ja terveysministeriö, Pelastusopisto, Ruokavirasto, Valvira ja Säteilyturvakeskus.

VIESTINTÄ

Ympäristöpalveluiden kriisiviestinnän tavoitteet ovat:

- pelastaa ihmishenkiä ja suojella kuntalaisten terveyttä;
- antaa ohjeet, joilla selviytyä kriisitilanteesta;
- varmistaa sisäisen viestinnän toimivuus, jotta tilanne saadaan korjattua;
- reagoida kansalaisten ja median tiedontarpeeseen;
- lisätä turvallisuuden tunnetta; sekä
- ehkäistä haitallista toimintaa.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaan on kuvattu tiedottaminen häiriötilanteessa (kriisiviestintä). Häiriötilannesuunnitelmasta löytyy tiedotepohjat sisäiseen ja ulkoiseen tiedottamiseen. Häiriötilannesuunnitelman liitteenä on myös pohja tapahtumien dokumentointiin.

Viestinnän varautumisessa sovitaan seuraavista asioista:

- ketkä saavat tiedottaa ja mitä ja kuka on vastuussa mistäkin osa-alueesta
- tiedotteiden kirjoittaminen
- tiedotteiden saaminen perille erityisasiakkaille, asukkaille, medialle, sidosryhmille
- lausuntojen antaminen toimittajille, kuka ja missä laajuudessa

- puhelinneuvonnan organisoiminen
- valmiit kysymykset ja vastaukset puhelinneuvojille
- www-sivujen päivittäminen
- tiedotusvälineiden seuraaminen
- tapahtumien ylös kirjaaminen

Kansalaisten yhteydenotot

Kansalaiset ovat yhteydessä ympäristöpalveluiden viranhaltijoihin puhelimitse, sähköpostitse tai sähköisen asiointikanavan kautta. Elintarvikkeisiin, talousveteen ja uimaveteen liittyvät sairastumis- ja haittailmoitukset voi tehdä sähköisen Ilppa-ilmoituspalvelun kautta, josta ne kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon kohde- ja valvontatietojärjestelmään. Mikäli asiakkaan yhteydenotto kuuluu toiselle viranomaiselle, välitetään yhteydenotto edelleen oikealle taholle. Häiriötilanteissa sovitaan henkilö, joka ottaa vastaan kansalaisten yhteydenottoja.

Sisäinen viestintä

Sisäisessä tiedottamisessa voidaan hyödyntää verkkoasemaa, jossa voidaan ylläpitää esimerkiksi ajantasaista toimintalokia ajantasaisen tilannekuvan hahmottamiseksi. Sinne pääsy edellyttää, että kone on kaupungin verkossa tai verkkoon on pääsy VPN-yhteydellä. Nopeaa viestintää useiden eri henkilöiden kesken voidaan tehdä WhatsApp-ryhmän kautta. Tällöin tulee huomioida, ettei jaeta salassa pidettäviä tietoja.

Teams-yhteyttä ja -tiimiä hyödyntäen voidaan käsitellä tai katsella yhteisesti erilaisia dokumentteja, karttoja ja suunnitelmia. Ympäristöpalveluissa käytetään useita yli organisaatiorajojen ulottuvia tiimejä.

Mikäli tietoliikenneyhteydet ovat poikki voidaan tilannekuvapalavereita pitää sovitussa paikassa. Toimistotilat löytyvät Pyhäjärveltä, Haapajärveltä, Reisjärveltä ja Kärsämäeltä. Henkilökunnan henkilökohtaisia puhelinnumeroita voidaan hyödyntää sisäisessä viestinnässä.

Ulkoinen viestintä

Tärkeiden yhteistyötahojen yhteystietoja pidetään ajan tasalla ja ne löytyvät ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelman liitteenä (median, kuntien, naapuri valvontayksiköiden, ym. tärkeimpien yhteistyötahojen yhteystiedot).

Ulkoista tiedottamista varten on laadittu tiedotepohjia, ja ne ovat ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelman liitteenä. Tiedotepohjia on laadittu eri kielillä. Käännöstyössä voidaan hyödyntää myös Haapajärven kaupungin sivistyspalveluiden osaamista.

Ulkoisessa viestinnässä hyödynnetään paikallislehtiä, kuntien nettisivuja ja somealustoja. Nettisivu- ja sometiedottamisessa voidaan hyödyntää kuntien viestinnästä vastaavia henkilöitä, jotka ovat listattuna häiriötilannesuunnitelmassa.

Tarvittaessa, esimerkiksi pitkien sähkökatkosten tai tietoliikenneyhteysongelmien yhteydessä hyödynnetään kuntalaisten tiedottamisessa kaupungintalon tai kauppojen ulko-ovia. Paperitiedotteita voidaan jakaa tarvittaessa myös suoraan kohteisiin.

Johtovastuussa oleva viranomainen vastaa aina myös ulkoisesta viestinnästä.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Normaaliolot

Ympäristöterveydenhuollon tehtäviin kuuluu asuin- ja oleskelutilojen terveellisyyden valvonta, elintarvikevalvonta, talous- ja uimaveden laadunvalvonta, tartuntatautien vastustaminen, eläinlääkintähuolto, eläinsuojelu ja häiriötilanteisiin varautuminen. Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä kunnassa ja kuntien välisestä yhteistyöstä säädetään laissa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009).

Yhteistoimintalain mukaan ympäristöterveydenhuollon tulee olla kokonaisuudessaan yhdessä toimielimessä, joka toimii edellä mainittujen lakien mukaisena valvontaviranomaisena kunnassa.

Keskeiset yhteistyökumppanit

Seuraavassa on kerrottu ympäristöpalveluiden keskeisimmistä yhteistyökumppaneista. Yhteistyötahojen yhteystiedot löytyvät häiriötilannesuunnitelmasta.

Laboratoriopalvelut

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa on lueteltu elintarvike-, vesi- ja ympäristönäytteitä tutkivia laboratorioita yhteystietoineen. Näytteitä toimitetaan normaalioloissa SeiLab Oy:n Haapaveden toimipisteeseen ja Oulun Scanlab Oy:n Oulun toimipisteeseen. Näitä laboratorioita hyödynnetään myös häiriötilanteissa. Häiriötilanteita varten on laadittu / laaditaan sopimukset laboratorioiden kanssa.

Epidemioiden selvitystyöryhmä

Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueella toimii lakisääteinen (VnA 1365/2011 § 4) epidemioiden selvitystyöryhmä, jonka kokoonpano ja ohjeet on kuvattu tarkemmin häiriötilannesuunnitelmassa. Selvitystyöryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään vuosittain. Puheenjohtajana ja kokoonkutsujana toimii ympäristöjohtaja. Selvitystyöryhmässä ovat nimettynä Haapajärven kaupungin elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat ja valvontaeläinlääkäri. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteelta työryhmään on nimettynä tartuntataudeista vastaava lääkäri ja infektiohoitajat. Työryhmään voidaan kutsua tarvittaessa myös aluehygieniahoitaja tai muita asiantuntijoita. Työryhmään kuuluvat myös alueen suurimpien vesilaitosten edustajat.

Talousvettä toimittavat laitokset

Alueen vesilaitokset käyttävät raakavetenä pohjavettä. Haapajärven ympäristöpalveluiden toiminta-alueen suurimmat vesilaitokset ovat Haapajärven Vesi Oy, Pyhäjärven energia ja vesi Oy, Kärämäen vesihuolto Oy, Reisjärven vesiosuuskunta ja Kotirannan vesiosuuskunta. Vesikolmio Oy:llä on lisäksi alueella vedenottoa. Valvontayksikön alueella on myös useita pieniä vesi yhtymiä. Vesilaitosten ja vedenjakelualueiden tarkemmat tiedot kuvataan ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa. Vesilaitokset ovat lisäksi laatineet omat varautumis- ja riskienhallintasuunnitelmansa yhteistyössä terveydensuojeluviranomaisen kanssa. Vesilaitosten toimittamaa talousvettä tutkitaan säännöllisesti valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Pohjavettä tarkkaillaan lisäksi ELY-keskuksen tutkimusohjelman mukaisesti.

Muut ympäristöterveydenhuollon yksiköt

Haapajärven ympäristöpalvelut tekee yhteistyötä varautumisasioissa Ylivieskan kaupungin, Kalajoen kaupungin ja Haapaveden Ympäristöpalvelut Helmen sekä muiden Pohjois-Pohjanmaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden kanssa. Häiriötilannesuunnitelma on laadittu Haapajärven, Ylivieskan, Kalajoen ja Helmen yhteistyönä. Valvontayksiköt ovat myös perustaneet yhteisiä valvonta-alakohtaisia tiimejä, joiden työskentelyalustana käytetään Teams-sovellusta.

Pelastusviranomainen

Ympäristöpalveluista ollaan pelastusviranomaiseen yhteydessä, mikäli valvontayksikön tietoon tulee onnettomuus tai muu äkillinen pelastustoimia vaativa tilanne. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen yhteystiedot on tallennettu ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaan. Pelastusviranomainen voi antaa vaaratiedotteiden talousvettä koskevassa häiriötilanteessa. Terveydensuojeluviranomaiselle on lisätty toimivalta antaa vaaratiedote lakimuutoksen myötä 2.5.2025 alkaen.

ELY-keskus

ELY-keskuksessa on asiantuntijoita pohjaveden, vesistöjen tai maaperän suojeluun liittyvissä asioissa. ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut -yksikön vesiasiantuntijat valvovat ja ohjaavat kuntia ja vesihuoltolaitoksia vesihuoltoasioissa sekä edistävät vesihuoltoa. Vesihuoltopalvelut-yksikön asiantuntijat osallistuvat alueelliseen ympäristöterveydenhuollon talousvesitiimiin ja ovat mukana mm. vesilaitosten riskienhallintasuunnitelmien laatimisessa. ELY-keskus laatii pohjaveden tarkkailuohjelmat ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan suurimmille terveydensuojeluvalvonnan vesilaitostarkastuksille.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto seuraa ja ohjaa oman alueensa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita elintarvike- terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnassa. Talous- tai juomavettä tai elintarvikkeita koskevista häiriötilanteista ilmoitetaan PSAVI:oon. AVI:n ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajat järjestävät alueellisia työkokouksia ja ovat yhteyshenkilöitä esim. hankalimmissa valvontatapauksissa ja raportointiin liittyen. AVI:n terveydensuojelutehtävät siirtyvät 1.1.2026 alkaen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon.

Kuntien johto ja muut toimialat

Kuntien johtajien ja viestintähenkilöiden yhteystiedot on tallennettu ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaan. Kunnat päättävät valmiusjohtoryhmiensä kokoonpanosta. Ympäristöjohtaja kuuluu normaalioloissa Haapajärven kaupungin johtoryhmään, joka kokoontuu viikoittain. Useita kuntia koskevassa häiriötilanteessa ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat voivat ympäristöjohtajan esittämällä tavalla jakaantua eri kuntiin perustettaviin valmiusjohtoryhmiin.

Keskusvirastot

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavia valtakunnallisia keskusvirastoja ovat Ruokavirasto, Säteilyturvakeskus (STUK) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Ruokavirasto ja Valvira laativat ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset valvontaohjelmat, joiden ohjaamana kunnat laativat omat valvontasuunnitelmansa. Ruokavirasto koordinoi kuntien elintarvikevalvontaa ja eläinlääkintähuoltoa. Valvira puolestaan ohjaa kuntien terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta sekä lääkelain mukaista nikotiinikorvaushoitotuotteiden valvontaa. STUK toimii asiantuntijana säteilyturvallisuusasioissa. Valviran tehtävät siirtyvät 1.1.2026 alkaen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos

THL tutkii ympäristön aiheuttamia vaikutuksia ihmisen terveydelle ja tuottaa tietoa keskeisistä ympäristöterveyden riskeistä ja niiden torjuntavaihtoehdoista. THL vastaa ihmisistä tai talousvedestä eristettyjen epidemian aiheuttajien tarkemmasta tyyppityksestä. THL:n Vesimikrobiologian laboratorio ylläpitää valmiutta analysoida vedestä taudinaiheuttajamikrobeja ja indikaattorimikrobeja, jotka ovat epidemian kannalta olennaisia. THL:n asiantuntijat ovat oleellisia yhteistyöhenkilöitä talousveden tai uimaveden saastumistapauksissa. THL:n yhteystiedot on tallennettu häiriötilannesuunnitelmaan.

Säteilyturvakeskus

Säteilyturvakeskuksen (STUK) tehtävät säteilyvaaratilanteissa ovat ensisignaalin vastaanottaminen ja valmiustoiminnan käynnistäminen, tilannekuvan muodostaminen ja ylläpitäminen, tilanteen turvallisuusmerkityksen arviointi, suositusten antaminen suojelutoimiksi ja asiantuntijaneuvonta sekä tietojen välittäminen. Siksi kaikki mittaustulokset ja tapahtumatiedot kerätään keskitetysti STUKiin. STUK toimittaa säteilyvaaratilanteessa paikallisille viranomaisille elintarvikkeisiin liittyvät näytteenotto-ohjeet kerättävistä näytteistä, jotka tulee toimittaa mitattavaksi ympäristöterveydenhuollon laboratorioihin.

C-osaamiskeskus

Vakavammissa kemikaalionnettomuuksissa saatetaan tarvita C-osaamiskeskuksen asiantuntija-apua onnettomuuden aiheuttaman terveysvaaran tai esim. väestölle aiheutuvien pitkäaikaisten terveysriskien arvioimiseksi. C-osaamiskeskus muodostuu kemikaalien terveysriskeihin perehtyneistä valtion sektoritutkimuslaitoksista ja muista erityisasiantuntijoista.

Toiminnanharjoittajat

Alueen ns. erityisherät kohteet tulee tavoittaa ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteessa mahdollisimman pian. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaan on listattu alueen erityisherät kohteet yhteystietoineen. Erityisherkillä kohteilla voidaan tarkoittaa asiakasmäärältään suuria kohteita tai sellaisia kohteita, joiden palveluiden piirissä on erityisen herkkiä ihmisryhmiä, kuten vanhuksia tai pieniä lapsia.

Puolustusvoimat

Puolustusvoimien antama virka-apu perustuu lakiin puolustusvoimista (551/2007), jossa säädetään muiden viranomaisten tukeminen puolustusvoimien toiseksi päätehtäväksi ennen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Vakavissa tai laajoissa häiriötilanteissa puolustusvoimilta voidaan joutua pyytämään virka-apua öljyvahinkojen torjuntalain, eläintautilain tai terveydensuojelulain nojalla.

Häiriötilanteet

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa on esitetty tarkat toimialakohtaiset ja konkreettiset toimintaohjeet häiriötilanteisiin sisältäen ennakoivat toimet, tilanteen aikana tehtävät toimet sekä jälkitilanteen seuranta. Häiriötilannesuunnitelma sisältää toimintakortit eri häiriötilanteita varten sekä tarkemmat toimintaohjeet ja yhteystietolistaukset. Häiriötilannesuunnitelmaa ylläpidetään Kalajoen kaupungin Teams-alustalla ja lisäksi se on tallennettuna Haapajärven kaupungin verkkoasemalle. Ajantasaista paperiversiota säilytetään Haapajärven kaupungintalolla. Tähän valmiussuunnitelmaan on koottu yleiskuvaukset ympäristöterveydenhuollon eri häiriötilanteista.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteissa johtamisvastuu on aina yksikön johtajalla ja alue- ja keskushallinto antavat tukea. Vakavassa säteilyvaarassa on käytössä koko maata kattava johtamisjärjestelmä, mutta silloinkin paikallinen johto on kunnan omilla viranomaisilla.

Mikrobiologisissa vaaratilanteissa (ruokamyrkytys- ja vesiepidemiat) sekä elintarvikkeen tai veden kemiallisessa vaaratilanteessa johtovastuu on ympäristöterveydenhuollosta vastaavalla johtajalla. Suuronnettomuuksissa johtovastuu on pelastustoimella ja ympäristöterveydenhuollon rooli on pyydettyä toimia asiantuntijaviranomaisena ja osallistua johtoryhmän työskentelyyn. Säteilyvaaratilanteissa ympäristöterveydenhuolto vastaanottaa ja toteuttaa muiden antamia toimeksiantoja sekä osallistuu paikalliseen johtoryhmätyöskentelyyn.

Tiedottamisesta on vastuussa aina tilannejohtamisesta vastaava taho.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa on esitetty normaaliolojen häiriötilanteen johtaminen häiriötilanteessa ja hälytyskaavio.

Elintarvikevälitteiset terveysvaaratilanteet

Elintarvikevälitteisellä terveysvaaralla tarkoitetaan mitä tahansa biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden. Yksi tyypillisimmistä elintarvikevälitteisistä terveysvaaratilanteista on ruokamyrkytys-epidemiaepäily. Silloin kunnan selvitystyöryhmä kokoontuu tai on muulla tavoin yhteydessä toisiinsa ja tekee epäilyilmoituksen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Ruokaviraston ylläpitämään sähköiseen RYMY-järjestelmään. Järjestelmän kautta tieto epäilyistä ohjautuu muille tahoille, kuten aluehallintovirastoon ja sairaanhoitopiirille. THL ja Ruokavirasto seuraavat saapuvia ilmoituksia ja tunnistavat niistä mahdollisia yhtä kuntaa laajempia epidemioita.

Ympäristöterveydenhuollon keskeisiä tehtäviä elintarvikkeiden terveysvaaratilanteissa:

- RYMY-epäilyilmoitus
- näytteenotto elintarvikkeista, pinnoista, ihmisistä
- tarkastuskäynnit
- altistuneiden, sairastuneiden haastattelut
- elintarvikkeen jäljitys
- terveysvaaran syntymissyyn paikantaminen ja korjaavat toimenpiteet
- epidemiologien selvitys ja johtopäätökset
- elintarvikkeen poistaminen markkinoilta
- RYMY-selvitysilmoitus

Kemikaalivaaratilanne

Kemikaalihäiriötilanne syntyy kemikaalionnettomuudesta ilmaan, maaperään tai veteen.

Onnettomuusmahdollisuus vaihtelee kunnittain ja on siis riippuvainen mm. kemikaalien rauta- ja maantiekuljetuksista, kemikaalivarastoista, kemikaalien käsittelylaitoksista ja polttoainevarastoista.

Häiriötilannetapaukset voivat olla esim. polttoaine- tai rikkihapporekan kaatuminen pohjavesialueella, junanvaunun kaatuminen risteysonnettomuudessa, happojen ja emästen joutuminen pinta- ja pohjavesiin laitostonnettomuudessa, myrkyllisen kemikaalikaasun vuoto ilmaan laitoksessa. Onnettomuuden aiheuttama uhkatekijä voi olla pohja- tai pintavesien saastuminen, uimarantaveden ja rannan saastuminen, maaperän saastuminen, hengenvaara terveydelle, kun kemikaalia joutuu hengitykseen, karjan juomaveden saastuminen, saunaveden käytön vaarantuminen, vaara vesieliöstölle ja kaloille. Juomaveden saastuminen kevyt- ja syystulvien yhteydessä voi muodostaa todellisen ja pitkäkestoisenkin uhkan.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät kemikaalionnettomuudessa:

- Toimia asiantuntijana yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa
- Osallistua kemikaalien tunnistamiseen sekä niiden ominaisuuksien ja vaikutusten selvittämiseen
- Huolehtia kemikaalien pitoisuuden mittaamisesta ja arvioinnista
- Huolehtia näytteenotosta ja antaa asiantuntemus muidenkin viranomaisten näytteenottoa varten
- Huolehtia näytteiden tutkituttamisesta
- Osallistua ihmisten altistumisen ja terveyshaitan arviointiin
- Selvittää onko elintarvikkeet, talousvesi tai vedenottamo vaarassa saastua
- Osallistua kemikaalien leviämisseurantaan ja niiden perusteella terveys- ja ympäristövaikutusten selvittämiseen
- Avustaa pelastusviranomaisia tehtäessä suojaus- tai suojavälineistöä koskevaa päätöstä
- Jälkiseuranta ja tarvittavien rajoitusten arviointi

Talousveden häiriötilanteet

Talousveden häiriötilanteissa veden laatuun voivat vaikuttaa bakteerit, virukset, sienet, levät, alkueläimet tai kemikaalit. Synä talousveden häiriötilanteisiin voivat olla muun muassa pohjavesialueiden, vedenottamoiden tai vesijohtoverkoston saastuminen, luonnonolosuhteet (tulvat, kuivuus, myrskyt), laiteviat/-häiriöt, onnettomuudet ja ilkivalta.

Epäiltäessä talousveden saastumista tautia aiheuttavilla mikrobeilla, laajennetaan näytteenottoa ja vedestä tutkitaan lisäksi varsinaisia taudinaiheuttajamikrobeita.

Kemikaalisaastumisella tarkoitetaan tapahtumaa, jossa veteen joutuu kemiallisia aineita, jotka aiheuttavat veden laadun heikentymistä tai maku- ja hajuhaittaa. Kemikaalisaastuminen voi johtua esimerkiksi kemikaaleja kuljettavan rekan kaatumisesta, tulipalosta tai onnettomuudesta pohjavesialueella tai vesilaitoksella tapahtuvasta kemikaalien ylisyötöstä.

Kun epäillään talousveden mikrobiologista saastumista, on terveydensuojelulain valvontaa johtava viranhaltija (ympäristöjohtaja) johtovastuussa.

Uimaveden häiriötilanteet

Ympäristöterveydenhuolto vastaa uimaveden valvonnasta yleisillä ns. ilmoitetuilla uimarannoilla sekä yleisissä altaissa.

Uimaveden häiriötilanteissa veden laatuun vaikuttavat yleensä joko mikrobit, kemikaalit tai levät.

Syinä uimaveden häiriötilanteisiin voivat olla muun muassa vesistöjen saastuminen, luonnonolosuhteet (rankkasateet, pitkät sadejaksot, voimakkaat tuulet, myrskyt), kloorivuodot, kemikaalien ylisytöt, onnettomuudet ja ilkivalta.

Ilmanlaadusta johtuvat häiriötilanteet

Häiriötilanteena pidettävässä ilman saastumisessa on tärkeintä terveysvaaran arviointi. Ihmisten lisääntymisen on pyrittävä ehkäisemään. Yleisin ilmaan liittyvä erityistilanne on kemikaalionnettomuus. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä kemikaalionnettomuudessa on toimia yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Maaperän pilaantuminen

Maaperän saastumisen on voinut aiheuttaa esimerkiksi:

- jätteiden sijoittaminen maaperään
- öljysäiliön vuoto tai ylitäyttö
- kemikaalionnettomuus
- tehtaassa tai laitoksessa harjoitettu kemikaalien ja jätteiden käsittely ja varastointi (pesula, saha ym.)
- alueen käyttö ajoneuvojen pysäköinti- tai varikkoalueena

Joissakin tapauksissa maaperän pilaantuminen voidaan havaita vasta pitkiä aikoja pilaantumisen jälkeen. Mikäli maaperän pilaantuminen aiheuttaa mahdollisen tai todetun terveysvaaran alueella asuville tai oleskeleville, voi kyseessä olla ympäristöterveyden erityistilanne. Terveysvaaran mahdollisuus kasvaa, mikäli pilaantumisen ovat aiheuttaneet helposti haihtuvat aineet (esim. useat hiilivedyt). Häiriötilanteena pidettävässä maaperän pilaantumisen on tärkeintä terveysvaaran arviointi. Ihmisten lisääntymisen on pyrittävä ehkäisemään. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu mm. terveysvaaran arviointi ja päättäminen pohjaveden käyttökelpoisuudesta talousvedeksi.

Säteilyvaaratilanne

Säteilyvaaratilanteella tarkoitetaan tilannetta, jossa uhkaavan tai toteutuneen tapahtuman seuraukset edellyttävät tai voivat edellyttää erityisiä toimenpiteitä pelastustoimintaan tai suojelutoimiin osallistuvien henkilöiden tai väestön säteilyaltistuksen rajoittamiseksi tai pienentämiseksi. Säteilyvaaratilanteeseen varautumisen ja tarvittavien suojelutoimien tavoitteena ovat ihmisille kohdistuvan säteilyannoksen ja muiden haittojen minimointi sekä yhteiskunnan toiminnan palauttaminen normaaliksi.

Ympäristöterveyden rooli säteilyonnettomuudessa on toimia lainsäädännön tarkoittamana terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisena. Tavoitteena on varmistaa talousveden, sisätilojen ja elinympäristön sekä elintarvikkeiden (sisältäen alkutuotannon) turvallisuus säteilyvaaratilanteessa paikallisesti, omalla toimialueella. Käytännössä tehtäviin voivat kuulua tiedottaminen, ohjeistaminen,

neuvonta, näytteenotto ja rajoitukset ja päätökset (esim. vedenkäyttökielto, sisätilojen käyttörajoitukset, elintarvikkeiden käyttökielto, maatilojen ohjeistaminen). Toiminnassa tukeudutaan keskusvirastojen ja muiden tahojen (mm. Valvira, Ruokavirasto, aluehallintovirasto ja Säteilyturvakeskus STUK) ohjeistukseen. Laajassa säteilyvaaratilanteessa (ydinvoimalaonnettomuus) Valvira ja aluehallintovirasto toimialueellaan voivat antaa määräyksiä terveyshaitan poistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Kunnan terveydensuojeluviranomaisten tehtävänä on varmistaa paikallisesti, että näitä määräyksiä noudatetaan.

Tarttuvat eläintaudit

Eläinlääkintähuollossa normaaliajan häiriötilanne saattaa olla tarttuvan eläintaudin leviäminen maahamme. Tällöin eläinlääkintähuolto keskittyy kyseisen taudin torjumiseen ja eläintautien vastustamisesta annetun lain antamat toimivaltuudet otetaan tarpeellisessa laajuudessa käyttöön. Velvollisuus osallistua eläintautien torjuntaan on kaikilla eläinlääkäreillä, erityisesti virkaeläinlääkäreillä, jotka toimivat virkavastuulla. Valvontayksikössämme on valmiuseläinlääkäri, joka osallistuu PSAVI:n valmiuseläinlääkäriryhmän koulutuksiin.

Zoonootit ovat tauteja, jotka voivat tarttua suoraan tai välillisesti eläimen ja ihmisen välillä. Välillinen tartunta voi tapahtua esimerkiksi elintarvikkeiden, veden tai hyönteisten välityksellä. Zoonoosien aiheuttajiin kuuluu bakteereita, viruksia, loisia ja sieniä. Monet merkittävimmistä ihmisten tartuntataudeista maailmassa ovat zoonooseja.

Kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään, toteamastaan tai tietoonsa tulleesta zoonoosista. Virkaeläinlääkärin tai ympäristöterveydenhuollon johtajan on vastaavasti ilmoitettava eläintaukeista kunnan tartuntatautilääkärille.

Muut eläinlääkintähuollon häiriötilanteet

Myrskyt, tulvat ja tulipalot sekä sähkökatkokset voivat aiheuttaa häiriötilanteen eläinlääkintähuollossa.

Tietoliikennehäiriö, kyberhyökkäys

Haapajärven kaupunki ostaa ICT-palvelut Joki-ICT:ltä, jonka palveluihin turvaudutaan mahdollisissa tietoliikennehäiriöissä. Tietojärjestelmien käyttäjätunnukset myönnetään ympäristöjohtajan viranhaltijapäätöksellä. Käyttäjätunnuksia hallinnoidaan pääkäyttäjien toimesta ja jokainen käyttäjä perehtyy tietoturvaohjeistukseen saadessaan käyttäjätunnukset.

Haapajärven kaupungin VIRVE-puhelimia voidaan hyödyntää ympäristöpalveluiden häiriötilanteissa.

Sähkön saatavuuden häiriöt

Valtakunnan tasolla voimahuollon turvaaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM).

Pidempiaikaiset sähkökatkokset tai tietoverkoista aiheutuvat syyt voivat lamaannuttaa viranomaispalvelut. Tietoverkkojen toimivuus on riippuvaista sähköenergian saannista. Sähkökatkoksia on kaupungin toimesta varauduttu hankkimalla siirrettäviä generaattoreita ja vedenkuljetuskalustoa. Keskeisten kiinteistöjen virransyöttömahdollisuuksia parannetaan jatkuvasti.

Häiriötilannesuunnitelma löytyy kaupungintalolta paperiversiona.

Pitkien sähkökatkosten seurauksena ympäristöterveydenhuollon alan valvontatarve voi lisääntyä merkittävästi vesihuollossa, elintarvikeketjussa ja julkisissa rakennuksissa.

Kylmä ja kuuma ympäristö

Häiriöt lämmön ja sähkön jakelussa erityisesti kylminä sääjaksoina ovat uhka terveydelle.

Terveydensuojeluviranomaiset voivat antaa terveydensuojelulain 51 §:n valtuuttamina jopa evakuointimääräyksiä tai suositella niitä esimerkiksi pelastusviranomaisille, kun asuntojen tai hoitolaitosten sisälämpötila laskee liian alas. Kuumina kesinä häiriöt sähkön jakelussa voivat aiheuttaa kohoavia sisälämpötiloja ja sen aiheuttamia terveysriskejä esimerkiksi vanhusten hoitolaitoksissa.

Poikkeusolot

Ympäristöterveysvalvonta

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on pystyttävä järjestämään nopea näytteiden keruu ja näytteiden tutkiminen sekä pystyttävä arvioimaan mahdolliset terveyshaitat.

Ympäristöterveydenhuollossa lisätään toimintoja seuraavilla aloilla:

- elintarvikkeiden tuotannon, varastoinnin ja jakelun valvonta
- tartuntatautien vastustaminen talousvesivalvonnassa ja elintarvikevalvonnassa

Toimintoja supistetaan tai lopetetaan:

- suunnitelmallinen valvonta

Välttämättömiä ja kiireellisimpiä tehtäviä ovat:

- ruokamyrkytysten ja -epidemioiden selvittäminen ja niihin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot
- muiden elintarvikevaaratilanteiden ja takaisinvetojen hoito ja niihin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot
- elintarvikkeiden tuontiin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot ja vientitodistusten myöntäminen
- tarkastukset, silloin kun epäillään vakavaa lainsäädännön rikkomista
- kuntien vastuulla oleva lihan tarkastus

Muita kuin välttämättömiä ja kiireellisiä tarkastuksia olisi syytä ensisijaisesti kohdentaa esimerkiksi seuraavasti:

- uusintatarkastukset
- uusien kohteiden aloitustarkastukset ja toimijanvaihdoksiin liittyvät tarkastukset
- tarkastukset sellaisiin vähittäismyynti- ja tarjoilu- ja tuotantokohteisiin, joissa aiemman tarkastushistorian perustella on erityisen suuri ohjauksen tarve
- tarkastukset sellaisiin kohteisiin, joissa toiminta on muuttunut merkitsevästi poikkeusolojen takia
- elintarvikelaitosten suunnitelmallinen valvonta

Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on huolehtia eläinten terveyden- ja sairaudenhoidosta sekä eläinten hyvinvoinnista ja turvata eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu ja turvallinen käyttö. Tehtävien hoito ja päivystysjärjestelyt turvataan tarvittaessa yhteistyössä toisten eläinlääkäripalvelujen järjestäjien kanssa. Haapajärven kaupungin ympäristöterveydenhuolto tekee hyvää yhteistyötä valmiussuunnittelussa Ympäristöpalvelut Helmen, Ylivieskan kaupungin ja Kalajoen kaupungin kanssa.

Eläinlääkintähuollossa toimintoja voidaan lisätä seuraavilla aloilla:

- eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotannon valvonta
- hyötyeläinten tartuntatautien vastustamistyö
- hyötyeläinten eläinlääkintähuolto
- tuotantotilojen tarkastukset

Eläinlääkäripraktiikassa toimintoja voidaan supistaa vaiheittain Ruokaviraston ohjeita noudattaen seuraavasti:

- Ensisijaisesti hoidetaan kiireelliset tuotantoeläinsairaudet
- Seuraavaksi hoidetaan kiireelliset seuraeläintapaukset
- Kaikkien tuotantoeläinten hedelmällisyyshoidot ja vasikoiden nupoutukset hoidetaan resurssien mukaan.
- Terveystarkastuskäynnit pyritään tekemään valtakunnallisten terveydenhuolto-ohjelmien ohjeistuksen mukaisesti
- Lisäksi resurssien ja tilanteen salliessa voidaan hoitaa muita tapauksia
- Seuraeläintapaukset voidaan ohjata yksityisille palveluntarjoajille mahdollisuuksien mukaan.

Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti kiireellisiä eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä ovat:

- Vastustettavien eläintautien epäilyjen ja tautitapausten takia tehtävät tarkastukset ja näytteenottokäynnit
- kiireellisiksi ja vakaviksi arvioidut epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset
- viennin ja sisämarkkinasiirtojen ehtona olevat tarkastukset
- tarkastukset, silloin kun epäillään vakavaa lainsäädännön rikkomista
- tarkastukset, jotka tehdään toimijan lupahakemuksen käsittelyn hyväksymismenettelyn yhteydessä, jos kyseessä on elinkeinon harjoittaminen

Varautuminen näytteenottoon

Näytteenottoon on varauduttu häiriötilannesuunnitelman tarvikelistauksen mukaisesti.

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Normaaliolot

Ympäristönsuojeluviranomainen vastaa kunnan viranomaiselle kuuluvasta ympäristönsuojelulain, maa-aineslain, vesihuoltolain, vesilain, maasto- ja vesiliikennelain ja jätelain valvonnasta. Valvontatehtäviin kuuluvat sekä ennako-, että jälkivalvonta, kuten lupa-, rekisteröinti- ja ilmoituskäsittelyt, tarkastukset, määräykset ja lausunnot. Vuodesta 2016 alkaen ympäristönsuojeluun ja maa-ainesvalvontaan on laadittu kunnallinen valvontaohjelma. Ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa määräyksiä onnettomuus-, haittai- tai rikkomustilanteissa pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Keskeiset yhteistyökumppanit

- ELY-keskus: valtakunnallinen ja ympärivuorokautinen päivystys, joka palvelee pelastuslaitoksia ja rajavartiolaitoksia. Päivystys ottaa vastaan ilmoituksia kaikista ympäristön kannalta haitallisista ympäristövahinkoasioista ja siirtää asian ao. alueen toimivaltaisen ELYn käsittelyyn ja tarjoaa pelastusviranomaisille asiantuntija-apua.
- Aluehallintovirasto: ympäristöluvut
- Ympäristöministeriö: johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa ympäristöhallinnon varautumista häiriötilanteisiin normaali- ja poikkeusoloissa. Varautumisella varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa.
- Naapurikunnat: vaikutuksiltaan kunnan rajat ylittävät kohteet
- Oman kunnan viranomaiset: tekninen toimi, kaavoitus, rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto, maaseututoimi
- Pelastusviranomainen: öljyntorjunta, öljysäiliöt, kemikaalikohteet, onnettomuudet
- Poliisi: rikkomustilanteet
- Suomen ympäristökeskus SYKE: öljyvahingot, jätteiden siirrot
- Vesi- ja jätehuoltolaitokset: vesi- ja jätehuollon valvontakohteet

Häiriötilanteet

Ympäristönsuojelun merkittävimpiä häiriötilanteita ovat:

- maaperän tai pohjaveden pilaantuminen
- maa- tai ilmaliiikenneonnettomuus
- vaarallisiin aineisiin liittyvä onnettomuus
- vakava eläin- tai kasvitautiepidemia
- eliöiden joukkokuolema
- vesihuollon (ml. jätevesihuolto) häiriintyminen
- jätehuollon häiriintyminen

Poikkeusolot

Ympäristövalvonnan keskeisten, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden kannalta tärkeiden tehtävien hoitaminen ja toiminnan varmistaminen poikkeusoloissa on tärkeää. Kunnat ja niiden viranomaiset mm. ohjaavat ja valvovat vesihuoltolain mukaista vesihuollon (käyttövesi- ja jätevesiasiat) järjestämistä sekä jätelain nojalla annettuja jätehuollon hoitamista koskevien säädösten ja määräysten noudattamista.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset priorisoivat toiminnassaan olennaisimpia tehtäviä, joihin kuuluvat ohjaus ja valvonta, ympäristövahinkotilanteiden ennaltaehkäisy ja hoitaminen, tiedotus (tukien valtakunnallista ja alueellista tiedotusta) sekä alueellinen yhteistyö mm. lähikuntien ja kuntayhtymien välillä. Ympäristönsuojeluviranomaisten on myös pelastuslain mukaisesti annettava viranomaisapua ympäristöön liittyvissä vahingoissa ja kysymyksissä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyrittävä varmistamaan toimintavalmius ja tarvittavan henkilöstön ja asiantuntemuksen saatavuus näissä yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden kannalta tärkeissä tehtävissä myös poikkeusoloissa. Keskeisiä henkilöitä ovat Haapajärven ympäristöpalveluissa ympäristöjohtaja sekä ympäristönsuojelun ympäristötarkastaja, jotka joutuvat konsultoimaan muita viranomaisia esimerkiksi ympäristövahingon tapahtuessa. Näiden toimintojen häiriintyminen esimerkiksi henkilöstön sairastuessa on minimoitava.

Edellä mainittujen keskeisten toimintojen turvaamisen lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee pyrkiä varmistamaan lakisääteisten tehtävien hoitaminen käytettävissä olevien voimavarojen mukaan, myös tilanteessa, jossa merkittävä määrä henkilöstöstä sairastuu. Tarvittaessa tehtäviä priorisoidaan ja poikkeusoloja koskevat säädökset ja määräykset otetaan huomioon.

Ympäristönsuojelun tehtävänä on järjestää tarvittaessa elinympäristön tilaa koskeva nopea näytteiden keruu ja tutkiminen sekä arvioida elinympäristöä uhkaavat vaarat. Toiminta tapahtuu kiinteässä yhteistyössä ympäristöterveysviranomaisen kanssa. Poikkeusoloissa korostuu ympäristöstä aiheutuvien vaarojen ja riskien seuranta ja arviointi. Tämä yleensä lisää näytteenotto- ja tarkastustarvetta kentällä. Tärkeimpinä tehtävinä on huolehtia väestön elinmahdollisuuksista ja estää välitöntä elinympäristöä uhkaavat vaarat ja niistä aiheutuvat haitat. Tämä edellyttää yleensä tehostettua tiedottamista ja tietojen välittämistä.

Ympäristönsuojelussa toimintaa lisätään seuraavilla osa-alueilla:

- tärkeimpien vesistöjen vedenlaadun seuranta
- ilmanlaadun seuranta
- jätehuollon valvonta
- jätevesihuollon turvaamisen valvonta
- maaperän ja pohjavesien pilaantumisen seuranta
- muiden ihmisten terveyttä ympäristön kautta uhkaavien riskien seuranta
- riskikohteiden tunnistaminen, mm. öljysäiliöt, kemikaalivarastot, tuotantoeläintilat
- vesihuollon toimintavarmuuden varmistaminen

Toimintoja supistetaan tai lopetetaan:

- Määräaikaistarkastusten tekeminen voidaan lopettaa / siirtää myöhempään ajankohtaan / korvata etäneuvotteluilla.

Varautuminen ympäristönäytteenottoon

Ympäristöterveydenhuolto ylläpitää ympäristönäytteenottoon soveltuvaa valmiusvarastoa. Näyteasioita ja -pulloja pidetään jatkuvasti pieni määrä varastossa. Näytteenottoa varten on myös suojahaalareita, suojakäsineitä, noutimia sekä kylmälaukkuja ja kylmäkalleja.

RAKENNUSVALVONTA

Normaaliolot

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa kaavojen ja rakentamisen säädösten noudattamista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä niihin ja niiden mukaiseen rakentamiseen liittyvästä ennakko-ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta.

Häiriötilanteet

Rakennusvalvonnan häiriötilanteita voivat olla:

- rakennusten, rakennelmien vakavat romahtamiset
- rakennustuotteiden tai -materiaalien epäkohdat

Poikkeusolot

Rakennustarkastajan tehtävä on osallistua kunnan rakennustarvikkeiden ja rakentamisen säännöstelyyn ja muihin vastaaviin poikkeusolojen rakentamisen huoltoon liittyviin tehtäviin yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Rakennusvalvonta voi joutua myös arvioimaan osittain tuhoutuneiden rakennusten turvallisuutta ja käyttökelpoisuutta.

Kiireellisimpiä tehtäviä ovat:

- Yritystoiminnan rakennushankkeiden etenemisen kannalta kiireelliset katselmukset ja lupakäsittelyt

Seuraavia toimintaoja voidaan supistaa / siirtää / muuttaa:

- Rakennetun ympäristön jatkuvan valvonnan tehtävät voidaan keskeyttää
- Pidemmät hakemusten ja ilmoitusten käsittelyajat, joista tiedotetaan asiakkaita
- Etäneuvottelujen hyödyntäminen